

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

Aan de dames en heren,
leden van de gemeenteraad

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Coronarapportage 2020 en vervolg 2021

DATUM
2 februari 2021
Verz.: 04-02-2021

BIJLAGEN
1

BEHANDELD DOOR
FTHA (Fedor) Coenen

TELEFOONNUMMER
043 350 4940

ONZE REFERENTIE
2021.03898

E-MAILADRES
fedor.coenen@maastricht.nl

FAXNUMMER
--

UW REFERENTIE
--

Geachte raadsleden,

De wereldwijde coronacrisis heeft grote impact, ook op Maastricht. Ook in onze stad zijn mensen overleden en is er groot verdriet. Veel ondernemers hebben het ongekend zwaar als gevolg van deze zeer uitzonderlijke pandemie en daarmee samenhangende maatregelen: in de horeca, de culturele sector, maar ook in andere waardevolle sectoren in onze stad. Verder is ook hier het sociaal en maatschappelijk leven voor een belangrijk deel tot stilstand gekomen. Dankzij de recente start van het vaccineren ontstaat gelukkig perspectief op een naar verwachting geleidelijke afbouw van maatregelen en daarmee normalisering voor onze samenleving. Hoewel nog geen vastomlijnd eindbeeld van de uiteindelijke impact gegeven kan worden, moet er rekening mee worden gehouden dat de gevolgen in onze stad nog lang merkbaar zullen zijn: voor inwoners, ondernemers en andere sectoren. Zij mogen, waar nodig, op onze steun rekenen. Dit brengt een majeure opgave met zich mee voor de gemeente Maastricht, zowel wat betreft het zo goed mogelijk overeind houden van stad en organisatie tijdens de crisis als een voortvarend herstel in de periode daarna. Als college willen we ons hier uiteraard maximaal op inzetten, voortbouwend op onze inzet in het afgelopen jaar.

Rapportage

Bijgevoegd treft u een eerste verkenning aan van mogelijke structurele effecten van de coronacrisis. Wij zien deze rapportage als vertrekpunt om met uw raad in overleg te treden over de vervolgaanpak. Daarmee geven we ook invulling aan onze toezegging naar aanleiding van de motie van de Groep Gunther in de raadsvergadering van 8 december.

De verkenning volgt uit de in 2020 gekozen corona-inzet langs drie sporen: het opstartteam extern (gericht op de stad), het opstartteam intern (gericht op de gemeentelijke organisatie) en het verkennersteam (gericht op lange termijn effecten).

1. Ondersteunen stad

De gekozen multidisciplinaire aanpak vanuit het opstartteam extern heeft geholpen om richting sectoren in onze stad voortvarend, wendbaar en flexibel in te spelen op de ontwikkelingen rondom het coronavirus en daarmee samenhangende maatregelen. Op deze wijze is vanaf maart 2020 hard gewerkt om maatregelen te implementeren en de zogenaamde anderhalve-meter-samenleving voor inwoners en ondernemers van Maastricht alsmede bezoekers vorm te

DATUM
2 februari 2021

geven. Dit heeft, in aanvulling op de overwegend financiële steunpakketten van de rijksoverheid, geleid tot een breed pakket aan lokale ondersteuning, in de vorm van onder meer informatievoorziening, steun bij huur- en belastingverplichtingen en maatregelen om de binnenstad open te houden. Verder is gelobbyd voor steunmaatregelen, zoals voor cultuur en de Tozo voor grensondernemers. Ook is vanuit deze aanpak bijgedragen aan bijvoorbeeld de landelijke uitvoering vanuit Maastricht voor de rijksregeling voor grenswerkers en aan de realisatie van een XL-teststraat voor de GGD. Door middel van raadsinformatiebrieven en gesprekken bent u hierover regelmatig geïnformeerd.

2. Gemeentelijke dienstverlening en ambtelijke organisatie

De coronamaatregelen hebben ook impact op onze organisatie en onze medewerkers. Hierop heeft het opstartteam intern zich gericht. Net als veel mensen en organisaties in onze stad hebben onze medewerkers flexibiliteit en daadkracht getoond bij het zich aanpassen aan de nieuwe omstandigheden met als doel continuering van dienstverlening richting zowel de stad als het bestuur. Dit gebeurt voor het grootste deel van onze medewerkers alweer geruime tijd overwegend vanuit thuis, wat een forse omschakeling op het gebied van technische faciliteiten en ondersteuning met zich meebracht. Extra uitdagingen waren er ook voor onze medewerkers met veel publiekscontact, binnen onder meer publiekszaken, sociale zaken, handhaving en stadsbeheer.

3. Structurele effecten

Naast genoemde inzet voor de stad en de organisatie heeft ook een eerste verkenning van mogelijke structurele effecten plaatsgevonden. Hoewel het nog te vroeg is om hiervan een vastomlijnd eindbeeld te geven en cijfers vanwege de nog steeds veranderende werkelijkheid een beperkte houdbaarheidsdatum hebben, tekenen zich wel al eerste contouren af. Deze staan verwoord in het bijgevoegde document *Haw Pin & Stay Strong*. Deze rapportage is bedoeld als uitnodiging en opmaat voor dialoog met uw raad en met partners in de stad, om het eindbeeld van de coronacrisis nader te verkennen en te komen tot krachtenbundeling, gericht op voorspoedig herstel.

Eerste constatering

De uitgevoerde verkenning naar structurele effecten leidt weliswaar tot eerste contouren en constatering, maar, omdat we nog middenin de crisis zitten, nadrukkelijk nog geen vastomlijnd eindbeeld. De belangrijkste constatering is dat de crisis voornamelijk al actuele en beleidsmatig vertaalde tendensen en ontwikkelingen verscherpt, versnelt en vergroot. Zo nemen tijdens de crisis kansenongelijkheid en tweedeling in onze samenleving versneld toe, heeft blijvend meer thuis werken, leren en winkelen gevolgen voor zowel bestaande werklocaties, onderwijsinstellingen en winkelcentra evenals mobiliteit en worden voor mensen gezondheid, welzijn en veiligheid naar verwachting maatgevender. Onduidelijk is nog hoe (snel) de vrijetijdsbesteding zich gaat herstellen, en wat dat betekent voor de voor onze stad belangrijke sectoren als horeca, culturele instellingen, evenementen, maar ook het verenigingsleven. Als college willen we ons hier samen met partners nadrukkelijk voor inzetten, met de sterke positie die onze stad vóór de crisis op al deze terreinen had als waardevol fundament en lonkend perspectief, en onze binnenstad als troefkaart.

DATUM
2 februari 2021

De coronacrisis heeft ook geleid tot nieuwe inzichten en ervaringen, die het waard zijn om vast te houden. Uitdaging is om naast focus op de negatieve impact ook hier in het vervolgproces oog voor te houden.

Gezamenlijke verdieping en dialoog

Met de start van het vaccineren en daarmee perspectief op geleidelijke normalisering in de loop van 2021 kan naar verwachting in de komende maanden toegewerkt worden naar dit scherpere eindbeeld. Deze stap willen we graag samen met uw raad doen, in de vorm van een aantal gezamenlijke verdiepingssessies (maart/april), gevolgd door nader met uw raad vorm te even dialoog met de stad (mei/juni). Hiervoor zullen we een voorstel aan het presidium voorleggen.

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,

De Secretaris,

De Burgemeester,

R.E.C. Kleijnen.

J.M. Penn-te Strake.

HAW PIN & STAY STRONG

Rapportage Verkenning Langetermijneffecten Coronacrisis

31 januari 2021

INLEIDING

De wereldwijde coronacrisis heeft geleid tot ongekenne situaties, ook op Maastricht. Elke inwoner heeft zijn eigen verhaal, kent wel iemand die ziek is (geweest) of zelfs overleden aan corona. Velen hebben familie of vrienden die dag-en-nacht keihard aan het werk zijn in de zorg en zien met eigen ogen hoe zwaar dat is. Veel ondernemers hebben het ongekend zwaar als gevolg van deze zeer uitzonderlijke pandemie en daarmee samenhangende maatregelen: in de horeca, de culturele sector, maar ook in andere waardevolle sectoren in onze stad. Ook het zo bloeiende sociale en verenigingsleven is vrijwel geheel tot stilstand gekomen wat gevolgen heeft voor de dagelijkse contacten en wekelijkse structuur van velen. Wat de gevolgen van bijna een jaar lang 'anders' leven op de langere termijn op het functioneren van de stad en haar inwoners zullen zijn, moet nog blijken.

Positieve effecten

Daarnaast kent de crisis, verrassend genoeg, ook positieve kanten. Er zijn sectoren die het afgelopen jaar economisch zeer succesvol zijn geweest, waar de crisis heeft geleid tot versnelde innovatie en het verzilveren van kansen. De crisis heeft mensen ook dichterbij elkaar gebracht, wat heeft geleid tot nieuwe vormen van samenwerking en hartverwarmende onderlinge solidariteit. We hebben gemerkt dat als we, ondanks de lastige situatie, samen de schouders eronder zetten, veel mogelijk blijkt te zijn. En als gemeente hebben we een grotere mate van oplossingsgericht, flexibel en wendbaar werken laten zien. Stuk voor stuk effecten die we graag willen behouden, ook na de crisis. De voortdurende *lockdown* laat daarnaast een sterk groeiende behoefte aan terugkeer naar het leven van weleer zien, waarin ontmoeting centraal staat. Is dit voor onze stad, in het bijzonder het stadscentrum, een lonkend perspectief?

Majeure opgave

Alles bij elkaar ontstaat een wisselend beeld van de impact van de coronacrisis. Dit laat onverlet dat deze een majeure opgave met zich meebrengt voor de gemeente Maastricht, zowel wat betreft het zo goed mogelijk overeind houden van stad en organisatie tijdens het nog resterende deel van de crisis (*haw pin*) als een voortvarend herstel in de periode daarna, waarbij we ook kijken naar lessen en kansen (*stay strong*). We kunnen dit niet alleen, krachtenbundeling met iedereen die Maastricht een warm hart toedraagt is daarbij nodig.

Vooruitblik

Met de start van het vaccineren in januari 2021 ontstaat er zicht op verbetering. In dit licht is het van belang om bij voorkeur in de eerste helft van 2021 in gesprek te gaan over waar gerichte inzet voor herstel nodig is, waaruit deze moet bestaan en welke organisaties en partijen hieraan een bijdrage kunnen leveren. Voor zover haalbaar kunnen eerste contouren hiervan al landen in de kaderbrief, als opmaat voor de begroting 2022. Voor de periode daarna biedt deze dialoog mogelijk nuttige input voor het overdrachtdossier 2022-2026 en voor de langere termijn de Stadsvisie. Daarbij zullen duidelijke, scherpe keuzes gemaakt moeten worden, in een integrale afweging, met ruimte voor experiment. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar die groepen en sectoren in onze stad die onevenredig hard getroffen zijn en zelf niet (meer) over voldoende veerkracht beschikken. Waarbij nieuwe inzichten en verworvenheden kansen bieden op een nieuwe toekomst. Voor dit alles is een krachtenbundeling binnen onze stad gewenst, waaraan ook de gemeente een bijdrage kan leveren. Deze bijdrage dient plaats te vinden vanuit een duidelijke rolopvatting van het lokaal bestuur in combinatie met zicht op bijdragen van andere partijen, waaronder maatschappelijke partners maar ook de rijksoverheid. Een helder, aangescherpt toekomstbeeld voor onze stad en een realistisch beeld van de financiële mogelijkheden helpt hierbij. De voorliggende ambtelijke verkenning van mogelijke structurele effecten van de coronacrisis voor Maastricht vormt hiervoor de uitnodiging en biedt een vertrekpunt voor deze dialoog.

VERKENNEN STRUCTURELE EFFECTEN

Door de nog steeds voortdurende coronacrisis en de daaruit voortvloeiende maatregelen wordt de volgende vraag steeds manifester: wat zijn de structurele effecten voor onze stad en wat betekent dit voor de opgaven van het stadsbestuur? Omdat we er nog middenin zitten kan er nog geen vastomlijnd eindbeeld en daarmee ook nog geen definitief antwoord op voorgaande vraag gegeven worden. Ook is nog onvoldoende helder welke impact daadwerkelijk structureel zal blijken te zijn, welke delen van onze stad over onvoldoende eigen veerkracht beschikken en in hoeverre het gedrag van mensen blijvend verandert.

Toch tekent zich ook voor Maastricht steeds duidelijker af dat de impact binnen een aantal sectoren en delen van de samenleving stevig is. Dit blijkt ook uit de vanuit de eigen organisatie in 2020 uitgevoerde verkenning, waarbij vanuit verschillende scenario's is ingezoomd op de volgende thema's (in willekeurige volgorde): omgeving, economie, sociaal, veiligheid, cultuur, technologie en institutioneel (zie bijlage). Enkele voorbeelden van die impact zijn:

- Maastricht is vanwege het karakter van ontmoetingsstad, maar ook z'n grensligging en het relatief hoge aantal ZZP-ers bovengemiddeld kwetsbaar gebleken. Dit is, hoewel breder aanwezig, voornamelijk het meest zichtbaar binnen de horeca, de culturele sector, de congressen- en de evenementenbranche.
- Onduidelijk is nog hoe (snel) de vrijetijdsbesteding (van onze inwoners en bezoekers) zich gaat herstellen en wat dat betekent voor de voor onze stad belangrijke sectoren als horeca, culturele instellingen, evenementen, maar ook het verenigingsleven.
- Zorgwekkend is nu al dat ook in onze stad de toch al kwetsbare groepen, in het bijzonder jeugd, onevenredig zwaar getroffen worden, waardoor sociaaleconomische achterstanden verder oplopen, resulterend in toenemende kansenongelijkheid en tweedeling. De coronacrisis vergroot verder spanningen in de samenleving en versterkt polarisatie.
- We zijn ons veel bewuster geworden van het belang van een goede algemene gezondheid en het welzijn van iedere inwoner. De Maastrichtse samenleving is bewuster geworden van het belang van de eigen buurt, herwaardering van de directe woonomgeving en lopen en fietsen in de stad. Hierdoor nemen ruimteclaims verder toe resulterend in vragen om een slimme herverdeling in de openbare ruimte.

Koersvast

De uitgevoerde verkenning en confrontatie hiervan met bestaand beleid biedt een vertrekpunt voor dialoog over de mogelijke lange termijneffecten van de coronacrisis. Zonder hiervan al het eindbeeld te kunnen schetsen, lijkt het er op dat deze crisis voornamelijk al actuele tendensen en ontwikkelingen verscherpt, versnelt en vergroot. Dit sluit aan bij vergelijkbare verkenningen van onder meer het Rijk en de Provincie Limburg. Op grond daarvan tekent zich af dat de bestaande meerjarenkoers van gemeentelijk beleid (inclusief de al benoemde transitieopgaven op het gebied van onder meer het sociaal domein, energie en digitalisering) overwegend houdbaar is, met uitzondering van mogelijke consequenties voor snelheid en planning, mede als gevolg van naar verwachting krimpend financieel perspectief. Dit noodzaakt naar verwachting tot een herprioritering omwille van extra inzet om het herstel te bespoedigen, die mogelijk nog deze raadsperiode actueel wordt maar vooral in de volgende periode 2022-2026 z'n uitwerking moet krijgen.

Tendensen en ontwikkelingen

Zoals al geconstateerd, kunnen de langetermijneffecten van de coronacrisis voornamelijk geduid worden als verscherping, versnelling en vergroting van toch al aanwezige en beleidsmatig geïdentificeerde tendensen en ontwikkelingen. Enkele voorbeelden:

- Door de coronacrisis dreigen ook in onze stad, ondanks gevoelde solidariteit, kansenongelijkheid en tweedeling in de samenleving versneld toe te nemen, met risico's voor verdere polarisatie en onrust. De samenleving verhardt versneld, maatschappelijke spanningen nemen toe en manifesteren zich vaker. Opgelopen achterstanden worden niet zomaar ingelopen, de neerwaartse spiraal is niet zomaar doorbroken, zeker niet als de coronacrisis leidt tot een meerjarige economische crisis. Bijzondere aandacht hierbij verdient de jeugd, onder meer vanwege onderwijsachterstanden.
- Gezondheid, welzijn en veiligheid zijn maatgevender geworden voor het dagelijks leven en functioneren van de stad op meerdere terreinen: werken, ontmoeten, ontspannen. Vanwege de gebleken kwetsbaarheid en impact op onze samenleving zal dit naar verwachting een zwaardere wegingsfactor worden.
- Vanwege efficiëntie, toegenomen marktaandeel en alom beschikbaarheid voor (vrijwel) iedereen zal vergaande digitalisering structureel impact op de samenleving krijgen. Thuis werken, thuis winkelen en thuis leren zullen, hoewel in afgeslankte vorm ten opzichte van de vergaande *lockdown*, naar verwachting een blijvend karakter krijgen. Dit leidt onder meer tot minder verkeersbewegingen (en mogelijk daarbinnen meer met de fiets en te voet) en minder fysieke winkelbezoeken, zeker als dit het enige bezoeksmotief is. Daarnaast leidt deze digitalisering naar verwachting tot afnemende behoefte aan fysieke werk- en leeromgevingen, maar ook toenemende kwetsbaarheid voor digitale criminaliteit. Serieus aandachtspunt is ook wat deze ontwikkeling voor impact heeft op de behoefte aan kantoorlocaties alsmede studentenhuisvesting. Digitalisering biedt ook kansen: de regio Zuid-Limburg (en daarmee ook Maastricht) wordt voor meer mensen aantrekkelijker als vestigingsplaats door de combinatie van grotere betaalbare woningen, omgeving en thuiswerken.
- Het belang van een betrouwbare overheid en de noodzaak van draagvlak voor maatregelen en beleid neemt toe. Ook voor Maastricht is de verwachting dat inwoners die zich niet in de overheid herkennen of vertegenwoordigd voelen, dit zichtbaarder zullen manifesteren en zich hiervoor sneller kunnen organiseren. Het belang van goede participatieprocessen neemt hierdoor toe.

Meer focus en samenhang

De coronacrisis en de daarmee samengaande versnelling van al aanwezige tendensen en ontwikkelingen vraagt om binnen de bestaande hoofdlijnen van beleid en hiervoor beschikbare middelen te komen tot in z'n algemeenheid scherpere focus en meer samenhang/integraliteit. Het gaat bij dit laatste hoofdzakelijk om onderwerpen die gerangschikt kunnen worden onder de noemer 'economisch herstel/herstel van welvaart in balans met gezondheid en leefkwaliteit' naar aanleiding van de coronacrisis. Onderwerpen die in dit kader om aandacht vragen zijn, in willekeurige volgorde:

- een armoedeaanpak gericht op schuldsanering, vroeg-signalering en preventie
- een veranderende/intensievere focus op ondersteuning en individuele ontwikkeling naar economische zelfstandigheid of andere vormen van participatie
- een verdere flexibilisering van het onderwijsaanbod dat aansluit op de versneld gewijzigde arbeidsmarkt
- het behouden van de aantrekkelijkheid van de binnenstad als economische motor (werken/bezoeken/wonen), door transformaties in de *retail* (regulier aanbod, meer hybride, beleving op locatie), nieuwe werkvormen (functiemenging, deregulering), nieuwe bezoeks-motieven (spin off economie, spreiding over de week en het jaar)
- de positie van de buurteconomie ten opzichte van de binnenstad
- de impact op hoger onderwijs, met name internationale studenten
- de impact van structureel meer thuiswerken op behoefte aan werklocaties (o.a. kantoren)
- de groeiende behoefte aan een bredere benadering van veiligheid, gericht op preventie, verbinding, veerkracht, sociale stabiliteit en weerbaarheid van inwoners

- het (verder) verbinden van cultuur alsmede sport met het sociaal domein, gericht op het temperen van de sociaal economische kloof en tegenstellingen in de samenleving
- het weerbaarder en wendbaarder maken van de culturele basisinfrastructuur van de stad
- de toenemende polarisatie in de samenleving vraagt om een proactieve en integrale benadering vanuit de overheid, om radicalisering en extremisme te voorkomen

In bovenstaande opsomming worden een aantal belangrijke algemene opgaven, zoals de energietransitie, duurzaamheidsopgave en het versterken van de agglomeratiekracht, niet genoemd omdat ze op dit moment slechts beperkt en/of indirecte beïnvloed worden door de coronacrisis. Dat wil niet zeggen dat deze opgaven van ondergeschikt belang zijn geworden.

Never waste a good crisis

De coronacrisis heeft niet alleen geleid tot een aanscherping van de opgaven. Er zijn door de uitzonderlijke situatie ook nieuwe inzichten en verworvenheden ontstaan die we niet zomaar willen kwijtraken. Laten we daarom nadrukkelijk ook bezien welke we voor de toekomst willen behouden en hoe ze kunnen helpen bij de opgaven waar we samen voor staan. Enkele illustratieve voorbeelden:

- we zorgen wat beter voor elkaar, zoals blijkt uit bijvoorbeeld lokale buurtzorg initiatieven, boodschappen doen voor de bejaarde buurvrouw en online platforms zoals www.eentegeneenzaamheid.nl
- de impact van de versnelde digitalisering op de relatie inwoners-overheid (t.a.v. dienstverlening, participatie en communicatie) biedt kansen en uitdagingen. Dit verdient aandacht, met als uitgangspunt optimaal bereik en inclusiviteit
- digitaal vergaderen kent beperkingen, maar ook veel voordelen, zoals minder mobiliteit, afstand is minder van bepalend voor afspraken, meer structuur en discipline
- minder files en daaraan gerelateerde luchtvervuiling door beperkter en over de dag verspreid woon-werk verkeer,
- er zijn nieuwe samenwerkingen in de stad ontstaan waarbij de gerichtheid op een gezamenlijk doel belangrijker lijkt te zijn dan regels en richtlijnen. Dit vergroot het draagvlak en versnelt besluitvorming.
- er heeft een algehele herwaardering van een prettige, groene en veilige directe woonomgeving, stad of regio plaatsgevonden
- we hebben als gemeente vaker het vinden van oplossingen in plaats van het toepassen van regels centraal gesteld, in aanvulling op grotere creativiteit en flexibiliteit in de samenleving

AANBEVELINGEN

Hoewel het vaccineren is begonnen, is voorlopig nog geen sprake van een periode ná corona, we zitten er nog middenin. Hoe langer deze periode duurt, des te minder voor de hand liggend is herstel op korte termijn en zonder aanvullende maatregelen, zeker voor degenen die onevenredig zwaar door de crisis getroffen zijn. Dit zal dan ook in 2021 en mogelijk daaropvolgende jaren veel van onze stad en onze organisatie vragen. Op diverse gebieden is geen sprake van een unieke situatie. Ook andere gemeenten en hogere overheden staan voor vergelijkbare opgaven. De opgaven zijn zodanig groot dat krachtenbundeling noodzakelijk is, zowel binnen de stad als met partners in de regio.

Voortzetting opstartteams

Naar verwachting zal ook nog in een belangrijk deel van 2021 sprake zijn van coronamaatregelen. Aanbevolen wordt om, zolang deze maatregelen nog van betekenisvolle impact zijn, de ingestelde opstartteams met hun multidisciplinaire aanpak voor zowel de ondersteuning van de stad (opstartteam extern) als het operationeel houden van de gemeentelijke dienstverlening en organisatie (opstartteam intern) te continueren. Gebleken is namelijk dat deze aanpak bijdraagt aan voortvarend, wendbaar en flexibel inspelen op ontwikkelingen en het vinden van integrale oplossingen.

Dialoog over herstel

Daarnaast is het van belang om bij voorkeur in de eerste helft van 2021 in gesprek te gaan over waar gerichte inzet voor herstel nodig is, waaruit deze moet bestaan en welke organisaties en partijen hieraan een bijdrage kunnen leveren. Voor zover haalbaar kunnen eerste bevindingen hiervan al landen in de kaderbrief, als opmaat voor de begroting 2022. Voor de periode daarna biedt deze dialoog mogelijk nuttige input voor het overdrachtsdossier 2022-2026 en voor de langere termijn de Stadsvisie. Het is raadzaam om bij die dialoog zoveel mogelijk aan te sluiten bij al bestaande structuren.

Rolzuiverheid en beperkt financieel kader

Centrale vraag daarbij is: wat heeft de stad nodig om vanuit de crisis sterk(er) vooruit te komen? De gemeente is hierin één van de spelers en dient hierin samenwerking te initiëren. Vanuit een krachtenbundeling met organisaties en partijen die Maastricht een warm hart toedragen en daarbinnen voor wat betreft de gemeente een duidelijke rolopvatting van het lokaal bestuur (waar zijn we wel van en waarvan niet?), een helder, aangescherpt toekomstbeeld voor onze stad (welke stad willen we zijn?) tegen de achtergrond van beperkte financiële mogelijkheden (wat is financieel realistisch?) zullen duidelijke, scherpe keuzes gemaakt moeten worden.

Aandachtspunten

Vanuit de uitgevoerde verkenning kunnen voor de op herstel gerichte dialoog, in willekeurige volgorde, de volgende aandachtspunten meegegeven worden:

- Benader het vraagstuk vanuit krachtenbundeling met organisaties en partijen die Maastricht een warm hart toedragen en hieraan een bijdrage kunnen leveren
- Richt de aandacht daarbij met name op groepen en sectoren in onze samenleving die onevenredig hard getroffen zijn en mede daardoor over onvoldoende eigen veerkracht beschikken voor een voorspoedig herstel. Houd er daarbij rekening mee dat niet alle impact even zichtbaar is en zich met name binnen het sociaal domein sluipenderwijs zal manifesteren. Ondersteun daar waar opgelopen achterstanden onvoldoende door de markt of anderszins worden opgelost, ook tegen de achtergrond van beperkte middelen.
- Organiseer een integrale en proactieve benadering/aanpak op manifeste spanningen in de Maastrichtse samenleving en eventuele polariserende en radicaliserende uitwassen hiervan.

- Houd de lijn van oplossingsgericht ruimte bieden voor creativiteit en innovatie vast, om ondernemers en instellingen in staat te stellen kansen te creëren en te verzilveren.
- Werk voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage sectoroverstijgend, door in te zetten op integrale, duurzame oplossingen en daarmee het benutten van 'koppelkansen' tussen diverse beleidsvelden. Leg hierbij koppeling met reeds lopende trajecten hiervoor, zoals rondom de omgevingswet. De uitdaging is om slimme oplossingen te vinden door opgaven te verbinden, zowel binnen de eigen organisatie als sectoren in onze stad.
- Heb bij het formuleren van de herstelopgave ook oog voor kansen op hervorming indien die Maastricht sterker maken. Creëer daarbij ruimte om te experimenteren.
- Vergroot het weerstandsvermogen van de lokale economie door voortzetting van het beleid tot versterking van de economische aantrekkingskracht op meer diverse en toekomstbestendige sectoren.
- Verhoog het aanpassingsvermogen van de gemeente als beleidsmaker en de diverse maatschappelijke sectoren, om sneller in te kunnen spelen op nieuwe situaties. Investeer zoveel mogelijk vanuit bestaande structuren in (niet-vrijblijvende) samenwerking over sectoren en grenzen heen, binnen de stad en in (Eu)regio. Zoek daarbij regionaal aansluiting bij het traject dat de Provincie Limburg start op basis van het provinciale BEST-rapport, vanuit noodzaak tot meer samenwerking en krachtenbundeling.
- Monitor scherp de impact op de behoefte aan onder meer kantoren en studentenhuisvesting.
- Maak keuzes vanuit een duidelijke rolopvatting van het lokaal bestuur, een helder toekomstbeeld voor onze stad en leg daarbij koppeling met de actualisatie van de stadsvisie en sectorale lange termijn visies. Dit gaat helpen bij het maken van noodzakelijke scherpe keuzes, omdat de beschikbaar te maken middelen naar verwachting niet toereikend zullen zijn om iedere herstelwens te ondersteunen.
- Bied bij dit alles ruimte voor een brede dialoog over de onderwerpen die aandacht vragen. Doe dit in een open proces op basis van een goed communicatie- en participatieplan.

BIJLAGE

Samenvatting impactanalyse

Maastricht heeft de impact van de maatregelen van de Rijksoverheid naar aanleiding van de coronacrisis inmiddels aan den lijve ondervonden. We kunnen constateren dat de impact groot is. Maar niet altijd even groot en/of even langdurig. Hieronder is een compacte analyse gemaakt van de impact binnen een aantal verschillende domeinen, namelijk omgeving, economie, sociaal, technologie, cultuur en politiek/institutioneel. Aangezien de situatie gedurende de coronacrisis grote verschillen kent, bijvoorbeeld tussen de lockdown in het voorjaar en het najaar, is de analyse globaal van aard.

A. Omgeving

Aangezien veel maatregelen gericht zijn op de inperking van bewegingsvrijheid van inwoners is er een direct effect zichtbaar ten aanzien van mobiliteit en de openbare ruimte. Er wordt meer gelopen en gefietst, beleving en ontmoeting neemt meer ruimte in (terrassen) en meer autoverkeer en minder OV.

Gezondheid is een belangrijk thema in relatie tot de inrichting van de publieke ruimte (groener, nabijer, loop en fietsvriendelijk), maar ook de privéruimte (woning) omdat we meer in en om ons huis verblijven (thuiswerken, onderwijs op afstand). Het effect op de luchtkwaliteit is direct zichtbaar door beperkte uitstoot.

De ervaring leert dat:

- het aantal treinreizigers terugliep tot 10% - 40% tov 'normaal',
- het aantal bezoekers aan binnenstad halveerde,
- 80% thuis werkte in het voorjaar en dat dat af is genomen in het najaar,
- het aantal loop- en fietsbewegingen in de stad toenam.

B. Economie

De impact op de economie en de diverse economische sectoren kent grote verschillen. De maatregelen leidden soms tot tijdelijke sluiting van bedrijven en instellingen en waar mogelijk thuiswerken. Ondernemers verliezen opdrachten en de productie ondervindt problemen doordat aanvoerlijnen stokken. Internationale werknemers, grenswerkers, grensondernemers zijn ernstig gehinderd. ZZP'ers, MKB'ers, ondernemers in industrie, de horeca, cultuursector, toerisme en veel sectoren in de detailhandel hebben het zwaar. De tuincentra, bouwmarkten, online winkelen food doen het goed, maar de kledingbranche doet het slecht. Flexwerkers werkzaam in deze sectoren worden getroffen. Het aantal vacatures neemt af, maar de vraag naar arbeidskrachten in de zorg, ICT/telecom en beveiliging neemt juist toe.

De ervaring leert dat:

- Het aantal faillissementen nog op het niveau van eind 2019 is en een grote faillissementsgolf voorlopig uit blijft (o.a. door steunmaatregelen),
- Er sprake is van krimp in de economische groei. Na een periode van alleen krimp, is er in het derde kwartaal weer sprake van groei, maar in veel gevallen kan de omzet niet meer goed worden gemaakt. Sectoren zoals de horeca, cultuursector en het toerisme zijn in de tweede golf opnieuw zwaar getroffen. Het CPB schat blijvende economische schade. (CPB november 2020)
- Na periode van krapte op de arbeidsmarkt is het aantal vacatures afgenomen, maar er zijn nog steeds tekorten in bv ICT en Zorg. Voor 45% van de werknemers geldt dat de verwachting is dat zij in een sector werken waarin sprake is van stabiliteit en/of groei. Voor 31% van de werknemers geldt dat zij werken in een sector waar de verwachting is dat er

sprake is van krimp van de werkgelegenheid (UWV juni 2020) Eind oktober blijkt dat het aantal vacatures nog verder is gedaald.

- De hotelsector heeft tot juni nauwelijks hotelbezetting, maar herstelt in juli. Het omzetverlies uit de eerste periode kan daardoor niet goed worden gemaakt (krimp in de logiesbezetting was in Maastricht -78%, CBS 25 augustus 2020). De hotelsector doet het in het derde en vierde kwartaal in Zuid-Limburg veel beter dan de overige horeca doordat deze wel nog (beperkt) binnenlandse gasten kan ontvangen en veel gasten trekt uit de rest van Nederland.
- In de eerste periode schrijven zich de helft minder starters in bij de Kamer van Koophandel, maar halverwege het jaar stijgt het aantal weer licht.
- het aantal inschrijvingen van nieuwe studenten ligt hoger dan vorig jaar, maar tegelijkertijd is er sprake van meer uitval onder studenten .

C. Sociaal

Door gebrek aan middelen, netwerk en capaciteiten is de ongelijkheid toegenomen. Kwetsbare groepen krijgen te maken met het wegvallen van inkomsten (vaak uit flexwerk), meer onderwijsachterstanden, toename schulden. Meer thuis zijn leidt tot meer huiselijk geweld en minder zicht op de situatie door instanties.

Er is een sterke daling te zien van de geregistreerde criminaliteit, om precies te zijn de zogenaamd (klassieke) criminaliteit. Tegelijk is er sprake van een toename van corona-specifieke criminaliteit, zoals online. Toename van spanningen en overlast op straat in sommige wijken en een toename in het aantal meldingen. Drugsoverlast is meer zichtbaar in de wijken omdat de binnenstad op slot is.

Een belangrijk thema is de aandacht voor de kwetsbaren. Zij worden direct getroffen en dreigen in situaties te komen waar weinig perspectieven zijn. Ook de nieuwe en dreigend kwetsbaren in de samenleving verdienen aandacht. Dat kunnen jongeren zijn die de aansluiting missen in het onderwijs, beperkt worden in hun sociale ontwikkeling (onderling contact) en de minder kansrijken op de arbeidsmarkt bv. de ouderen.

De ervaring leert dat de effecten nog beperkt zichtbaar zijn, maar waarschijnlijk latent aanwezig:

- Ruim 2770 ondernemers deden een beroep op de TOZO-regelingen
- Aantal inwoners met een bijstandsuitkering groeide met 3,7%
- Uitstroom stagneert door minder aantal geschikte vacatures
- Aantal voorzieningen WMO en jeugdhulp is afgenomen
- Aantal woninginbraken gehalveerd t.o.v. vorig jaar
- Aantal meldingen online criminaliteit gestegen

D. Technologie

De ontwikkelingen in met name het gebruik van technologische mogelijkheden (communicatie) gaan razendsnel. Thuiswerken en onderwijs op afstand maken duidelijk wat er kan en niet kan. Daarbij stijgen ook online aankopen explosief. Dit vraagt veel van de digitale vaardigheden van leraren, leerlingen en werknemers.

Belangrijk thema hierbij is de ongelijkheid in capaciteiten, beschikbare middelen en vaardigen om hiervan gebruik te maken.

E. Cultuur

Cultuur behoort tot de zwaarst getroffen sectoren in de coronacrisis. Daar waar het BBP als geheel in het tweede kwartaal op jaarbasis met 8,5% is gedaald, heeft het CBS berekend dat de productie in de bedrijfstak cultuur, recreatie en overige diensten in diezelfde periode met 37,4% is gedaald. Nadat in maart alle deuren abrupt dicht gingen, zijn deze sinds juni weer beperkt open. In november moesten

de instellingen weer dicht tot eind van het jaar 2020. Een groot deel van de sector - waaronder theater- en muziekgezelschappen, musea, opengestelde monumenten, (pop)podia en bioscopen – kan door de maatregelen maar in beperkte mate en met een beperkt publiek functioneren. Dat geldt ook voor de vele amateurverenigingen, cultuureducatie en de urban arts. Veel festivals, operavoorstellingen en kooruitvoeringen kunnen niet doorgaan. En de situatie bij veel zelfstandigen in de culturele en creatieve sector is zeer nijpend. De beperkende maatregelen maken dat de inkomsten blijvend laag zijn of volledig ontbreken, terwijl de kosten van veel bedrijven en zelfstandigen doorlopen of stijgen.

Belangrijk thema hierbij is de duur van de schade in de culturele sector. Anders dan andere sectoren, dreigt het herstel hier langer uit te blijven, o.a. omdat bezoekers nog lange tijd terughoudend blijven om financiële en gezondheidsredenen dan wel omwille van de beperkte beleving door de 1,5m maatregel (denk aan popconcerten en festivals).

De ervaring leert dat:

- De culturele sector een 'zeer grote krimp' in werkgelegenheid in Zuid-Limburg kent in 2020,
- De resterende capaciteit van de culturele en creatieve sector slechts op 15% tot 25% ligt,
- ca. 30% van de bezoekers aangeeft een bezoek aan een culturele instelling een jaar uit te stellen,
- De gemiddelde geschatte derving per ZZP'er in de podiumkunsten in de periode maart 2020 t/m dec 2020 rond de €20.000 ligt
- ca. 40% van de culturele ondernemers zich genoodzaakt voelt op termijn een baan buiten de sector te gaan zoeken,
- Het nettoverlies aan publieks- en zakelijke inkomsten in de culturele en creatieve sector in Nederland in 2020 ca. € 2 miljard betreft

F. Politiek / Institutioneel

De impact op de rol van de overheid en de wetenschap is sterk gewijzigd. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de overheid bij het opvangen van de grootste klappen. De wetenschap is bepalend bij het onderbouwen van de te nemen maatregelen en de (gewenste/verwachte) effecten daarvan op gezondheid, economie en maatschappij.

Belangrijk thema hierbij is het vertrouwen in overheid en wetenschap in relatie tot te nemen maatregelen en de wijze waarop inwoners hierin (kunnen) participeren.

De ervaring leert dat*:

- 83% van de inwoners heel veel/ veel vertrouwen heeft in de aanpak van de regering;
- 84% van de inwoners heel veel/ veel vertrouwen heeft in de aanpak van het RIVM;
- 67% van de inwoners heel veel/ veel vertrouwen heeft in de aanpak van de Gemeente Maastricht.

Gevraagd naar wat de gemeente (meer) zou moeten doen rondom corona en informatie hierover gaf ca. 70% aan dat de gemeente genoeg doet. Door de resterende groep inwoners werd vooral aangegeven dat de gemeente meer werk zou moeten maken van de communicatie over Corona en over wat de gemeente hierin onderneemt, om zo de zichtbaarheid van de gemeentelijke maatregelen en mogelijkheden te vergroten.

* enquête van de gemeente gehouden in de periode 23 april – 12 mei